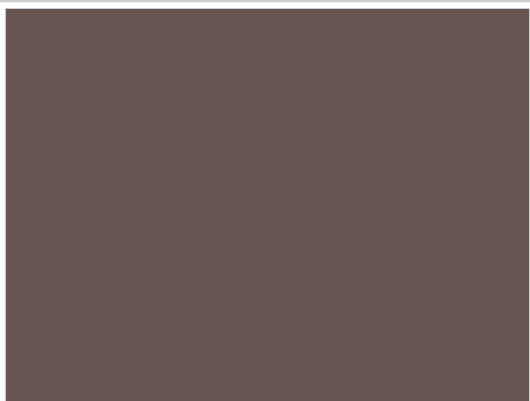

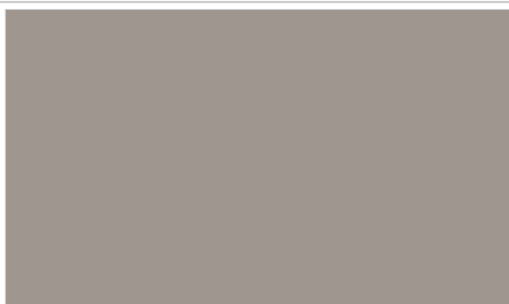
מימונה

מתוך ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית

הַמִּימוֹנָה (בערבית: **ميمونة**) הוא חג עממי של יהודים יוצאי צפון-מערב אפריקה, ובעיקר יהדות מרוקו, הנהוג במוצאי שביעי של פסח, באסרו חג (בישראל בכ"ב בניסן ובחוץ לארץ בכ"ג בניסן). מקור המנהג הוא במסורת יהדות מרוקו, ולפי השערת החוקרים, החל במאה ה-18. מסורת החג חודשה בארץ ב-1965. המנהג נזרע במסורת יהודי מרוקו בהשפעת התרבות המקומית האלילית, שכן, המימונה, שורשיו בטקס מרוקאי אלילי שנועד לפייס את האלילה או השדה הגברת מימונה (ללה מימונה)^[דרושה הבהרה]. עשרות כפרים במרוקו השייכים לזרם אסלאמי שנקרא **gnawa** (https://www.youtube.com/watch?v=29NDbwDTTf_gnawa) חוגגים לה עד היום בפתיחת שולחן ועליו מיטב המטעמים, שרים ורוקדים לכבודה בתרבושים צבעוניים ובגלימות מוזהבות רקומות, זהים למלבושי המימונה של יהודי מרוקו.

חגיגת מימונה ביוקנעם, 2012

חגיגות המימונה באשדוד בהשתתפות שגריר ארצות הברית, דן שפירו (במרכז בלבוש מסורתי). אפריל 2014

תוכן עניינים

- 1 מקור החג
- 2 מנהגי החג
- 3 המימונה במדינת ישראל
- 4 ראו גם
- 5 לקריאה נוספת
- 6 קישורים חיצוניים
- 7 הערות שוליים

מקור החג

מקור השם נובע מהמילה הערבית "מִיִּמוֹן" שפירושה מזל והצלחה, והחוגגים מאמינים כי יום זה הוא יום סגולה לפרנסה ולזיווג. פרופסור אהרן ממן סבור כי חכמי המגרב ראו שבמשך חודשיים לא נערכו חתונות: מפורים ועד חג הפסח מחשש שיישאר חמץ עד חג הפסח, ומפסח ועד ל"ג בעומר משום מנהגי האבילות בימי ספירת העומר. משום כך התירו החכמים לערוך חתונות באסרו חג של פסח. לחגיגה זו קראו "לְלֵה מימונה", שפירושה "הגבירה בת המזל", כינוי לכלה המיועדת. את הברכה המסורתית "תרחחו ותסעדו" הוא מסביר כברכה לזוג הצעיר: "תרוויחו ותהיו מאושרים"^[1].

במקור המימונה היא חג חקלאי שקשור למחזור החיים החקלאי. יש חוקרים הטוענים כי מדובר בשדת מזל מקומית ויש כאלו הטוענים שמדובר באלת הפוריות והמזל. ייתכן שמדובר בהשפעה ברברית בת 3,000 שנה על יהדות מרוקו. הברברים, היו (וחלקם עדיין) בעלי אמונות פגאניות שבמרכזן האמונה באלה "תענית". במובן זה החברה הברברית במרוקו היא חברה מטריארכלית ולאשה בחברה זו מעמד מיוחד. מכאן, שאין זה מן הנמנע שבכלל מדובר בגלגול של חג ברברי-פגאני שבמרכזו ניצבת אלה/שדה בשם מימונה, שלכבודה עורכים סעודה חגיגית^[2].

חג המימונה, שהוא במקורו חג של אותו זרם אסלאמי אלילי בשם **gnawa**, פלש למסורת היהודית המרוקאית, התקבל בברכה בתרבות הישראלית והפך להיות המסיים של חג הפסח. יהודי מרוקו חגגו עם שכניהם בטקסים זהים, אך עם תכנים שונים שעיקרו את הסמנים האליליים, והשאירו את השמחה והאמונה כי מדובר ביום ממוזל ומבורך. הבניית החג לתוך המסורת היהודית - ישראלית הפכה אותו לחג שקשור בחג הפסח, כחג האביב, תקופת מעבר מחורף לקיץ התחדשות הטבע וגם החיים המסחריים. רבים מיהודי צפון אפריקה התייחסו אליו כתחילת של שנה חדשה. הוא נחשב כסימן למזל טוב ולרווח כלכלי. הוא היה קשור לפיריון חקלאי, להתחלת הקציר של יבולי התבואה. גם בתרבויות אחרות נהוג לחגוג חגיגות דומות במועד זה של השנה, כמו למשל חג הנורוז באיראן.

עם הזמן החג קיבל גם משמעות דתית בגולה. הוא נקשר לאמונה בגאולה העתידית של עם ישראל מן הגלות והחזרה לארץ ישראל. משמעות זאת נקשרת לקישור התלמודי בין גאולת עם ישראל מידי המצרים על ידי ה' בפסח, בחודש ניסן, לבין הגאולה העתידית מן הגלות והשיבה לארץ. המקור ההלכתי ליום זה נובע מהגדר ההלכתי של אסרו חג, שמשמעותו עשיית שמחה בסעודת צאת החג.

חג המימונה הוא חג של מעבר מן הפסח ומגבלות דיני החמץ לחיי השגרה. במרוקו הוא שימש לחידוש יחסי האינטראקציה בין הקהילה היהודית והסביבה המוסלמית שנותקו זמנית בשל ההקפדה הרבה על הלכות הפסח. במימונה הייתה חשיבות רבה לאירוח ולהתארחות אחד אצל השני, על מנת לברך ולהתברך. הכנסת האורחים הייתה שיוויונית. כל אחד, יהודי או מוסלמי, יכלו להתארח, ללא הזמנה. המכרים המוסלמים היו מביאים למכריהם היהודים במתנה מצרכים שונים ביניהם חמץ והקמח לאפיית הלחם הראשון אחרי הפסח ומוצרי חלב, והיהודים מצדם כיבדו אותם במגשים עמוסים בכל טוב. המוסלמים שהגיעו לבתי מכריהם כדי להביא את המצרכים נשארו לעתים לחגוג איתם את המימונה.

אחד ההסברים לקיומו של חג נוסף זה היא הזהירות היתרה שהייתה מקובלת במהלך ימות הפסח. גם בין היהודים לבין עצמם, היו נזהרים במהלך החג שלא לאכול איש אצל רעהו, בשל שוני במנהגים הקשורים להימנעות מחמץ וכיוצא בו. לכן, מיד לאחר פסח היו מארחים איש את רעהו, כדי להראות שמה שלא אכלו בפסח לא היה בגלל איבה אלא בגלל חומרה, והנה עתה הם אוכלים איש ממאכלי רעהו.

מנהגי החג

ליל המימונה מתאפיין בהשארת דלת הבית פתוחה (כל עוד בני הבית נמצאים וערים) כדי להזמין את כל מי שרוצה להיכנס, ולאו דווקא בני משפחה, מכרים או מוזמנים מראש. ביישובים בישראל שבהם היה ריכוז גבוה של יהודי מרוקו, התאפיין ליל המימונה במשך שנים רבות גם במעין "סיור כתובות" (או "טיול מימונה") שבו כמעט כל משפחה הייתה מבקרת אצל כל המשפחות האחרות – מה שהגדיל את תחושת החגיגות, כיוון שלילה כזה היה לרוב מסתיים בסגירת דלתות הבתים לפנות בוקר.

הכיבוד שמונה על השולחנות הוא ברובו המכריע מתוק, כנראה כדי להדגיש את התקווה למתיקות בשאר תחומי החיים. מוגשים ממתקים וריבות מסוגים שונים, שהוכנו כולם על ידי בעלת הבית במהלך הפסח. משום כך, כל המעדנים המתוקים הללו חייבים להכיל רק מרכיבים כשרים לפסח, דהיינו: תמרים, בוטנים, שקדים, אגוזים, סוכר וכו' – אך ללא קמח או מרכיבי חמץ אחרים. את המופלטות, מאכלים העשויים קמח וממאפייני המימונה, מכינים דקות ספורות בלבד לפני ההגשה.

נהוג לברך את האורחים בברכת "תרחחו ותסעדו", ומקובל לפרשו כ"תרווחו ותצליחו", אך פירוש זה מוטעה. הטעות צמחה בקרב מרוקאים שנולדו בארץ, אשר מפרשים את הברכה כהזמנה לאורחים ליהנות משפע המזון. הברכה הנכונה היא "תרווחו ותסעדו" ומשמעותה שקודם יהיה לכם רווח (רווחה) ואחר כך תוכלו גם לתת סעד (עזרה לזולת). הברכה המקורית לא מתייחסת לאוכל אלא לרעיון חברתי, למרות שמבטאים אותו בצורת ארוחה חגיגית. יש הזורים מעט קמח על האורחים בהכנסם להתארח.

לאחר ליל המימונה, עיקרו של החג, רבים מיהודי צפון אפריקה נהגו לשובות ממלאכתם ולצאת יחדיו אל הטבע – אל הגנים, הפרדסים, חורשות, פארקים, מקורות מים. שם היו מבלים את היום, לוקחים איתם אוכל צידה לדרך ועורכים פיקניק במקום, וטבילה במקורות המים. המוסלמים הרשו ליהודים לבלות בגניהם ובכרמיהם, והאמינו כי ליהודים סגולות ברכה ושיזכו בשל כך לשנה גשומה.

המימונה במדינת ישראל

במרחב הפרטי המשיכו יהודי מרוקו לקיים את חגיגות המימונה ולבקר איש את שכנו במדינת ישראל. אך ב-1965 חידשו את מסורת חגיגות המימונה בצורת חגיגות המוניות במרחב הציבורי והעניקו להם אופי ותפקיד חדש. את חידוש המסורת הזה יזם שאול בן שמחון, איש הוועדה המרכזית של ההסתדרות בשיתוף של פעילי "אגודת יוצאי פאז בישראל". כבר מהתחילה ביקשו המארגנים להפוך את המימונה לחג של כלל ישראל, חג של אחווה ורעות ומיזוג גלויות. הם הקפידו להזמין ולארח את יוצאי כל הגלויות ונציגי ציבור שונים.

בשנים האחרונות נושאות חגיגות המימונה בישראל גם אופי פוליטי, כשנשיאים, ראשי ממשלות, שרים ופוליטיקאים משתתפים באירועים הנחגגים ברחבי הארץ.

ראו גם

- סהרנה
- סעודת משיח
- רומפלנאכט

לקריאה נוספת